

PĀRSKATS

par NAP 2014.-2020.gadam vides pārskatā iekļauto rekomendāciju ņemšanu vērā plānošanas dokumentā

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) Nacionālajam attīstības plānam 2014. - 2020. gadam (NAP2020) ir procedūra, kuras mērķis ir atbalstīt NAP2020 izstrādi, integrējot vides aspektus plānošanas procesā, tostarp izvērtējot, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties NAP2020 īstenošanas rezultātā, un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus.

SIVN vispārīgais uzdevums ir sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo būtisko ietekmi uz vidi plānošanas dokumenta ieviešanas gadījumā. Veicot NAP2020 sākotnējās redakcijas analīzi, tika veikta vispārēja novērtējuma par to, kāda ir sagaidāmā būtiskā ietekme uz vidi, kas saistīta ar NAP2020 ieviešanu. Vērtējums veikts vairākos līmeņos, kas aprakstīts vides pārskata 6.nodaļā:

- **Stratēģiskais līmenis:** NAP2020 vadmotīva, virsmērķa, izvirzīto prioritāšu un to mērķu atbilstības izvērtējums saistībā ar vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības principiem (6.1.nodaļa);
- **Ieviešanas līmenis:** rīcības virzienu mērķu, darbības rādītāju un uzdevumu īstenošanas sagaidāmās ietekmes uz vidi vērtējums būtisko ietekmju uz vidi kvalitatīvs novērtējums, kā arī atsevišķos gadījumos - darbības rādītāju atbilstības kvantitatīvu vērtējumu (6.2.nodaļa);
- **Ietekmju vērtējumu kopsavilkums:** tiek raksturotas tiešās un netiešās, pozitīvās un negatīvās, īstermiņa, vidēji ilgā termiņa un ilgtermiņa, pagaidu un noturīgās, kumulatīvās ietekmes (6.3.nodaļa).

Vides pārskats sagatavots NAP2020 projektam, ko 2012.gada 23.oktobrī apstiprināja Ministru kabinets, un kas tika iesniegts Saeimā. Vides pārskata projekta sagatavošanai ir izmantota publiski pieejamā informācija un pētījumi, interneta vietnēs pieejamie informācijas avoti un datu bāzes vides un dabas resursu novērtēšanai, kā arī Pārresoru koordinācijas centra (PKC) rīcībā esošā informācija.

1. Sabiedrības līdzdalība NAP2020 vides pārskata sagatavošanā

Sagatavojot vides pārskatu, sabiedrības, organizāciju un institūciju viedoklis tika ņemts vērā vairākos SIVN etapos:

- Veicot vispārēju novērtējumu par būtiskiem vides aspektiem, kas saistīti ar NAP2020;
- Izvērtējot iedzīvotāju, organizāciju un institūciju komentārus un viedokļus, kas saistīti ar dabas resursu un vides kvalitātes saglabāšanu, kas saņemti NAP2020 izstrādes procesa sabiedrisko apspriešanu laikā (sabiedriskā apspriešana par NAP2020 prioritāšu pamatziņojuma dokumentu, par NAP2020 melnrakstu, kā arī par NAP2020 sākotnējo redakciju);

- Izvērtējot nevalstisko organizāciju komentārus, kas iesniegti NAP vadības grupas sēdēm un NAP darba grupām;
- Organizējot NAP2020 sākotnējās redakcijas vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas procesu (no 2012.gada 5.septembrim līdz 15.oktobrim, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanāksmi Rīgā);
- Iestrādājot sabiedrības pārstāvju komentārus vides pārskata gala redakcijā – ņemot vērā gan sabiedriskā apspriešanas sanāksmju laikā izteiktos komentārus par vides pārskata projektu, gan par NAP2020 sākotnējo redakciju, kā arī NAP2020 projektu, kas iesniegts Saeimā.

Sabiedriskās apspriešanas ietvaros par NAP2020 sākotnējo redakciju PKC saņēma vairāk nekā 1500 komentāru. Nozaru ministrijas iesniegušas 601 uzdevumu un aktivitāti, bet ar tiešsaistes anketu palīdzību tika saņemts 831 priekšlikums no citām iestādēm, organizācijām un privātpersonām. Papildus tam saņemtas 60 vēstules un elektroniskā pasta vēstules brīvā formā ar vairākiem simtiem priekšlikumu. Visi komentāri un priekšlikumi publicēti www.nap.lv vietnes sadaļā "Sabiedrības līdzdalība".

Sabiedriskās apspriešanas process par vides pārskata projektu NAP2020 sākotnējai redakcijai norisinājās no 2012. gada 5.septembra līdz 15.oktobrim, kura ietvaros ikviena institūcija, organizācija vai privātpersona varēja sniegt komentārus. Komentārus par vides pārskata projektu varēja iesniegt izmantojot tiešsaistes anketu www.nap.lv vietnē - no iedzīvotājiem tika saņemti 6 priekšlikumi un komentāri, no kuriem tikai vienas personas priekšlikums bija tieši attiecināms uz vides pārskatu, bet pārējie bija vērtējami kā priekšlikumi par NAP2020 dokumentu.

Ņemot vērā MK noteikumu Nr. 157 prasības un izstrādātājam konsultējoties ar Vides pārraudzības valsts biroju par institūcijām un organizācijām, kurām nosūtīt vides pārskata projektu, lai saņemtu komentārus un priekšlikumus, vides pārskata projekts NAP2020 sākotnējai redakcijai tika nodots sabiedriskajai apspriešanai un iesniegts šādām institūcijām komentāru un atzinuma saņemšanai:

- LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai
- LR Zemkopības ministrijai
- LR Satiksmes ministrijai
- LR Ekonomikas ministrijai
- LR Aizsardzības ministrijai
- Vides konsultatīvai padomei

No visām augstāk minētajām ministrijām tika saņemti rakstiski komentāri un atzinumi, kas pievienoti vides pārskatam kā pielikums. Daļa no atzinumiem un komentāriem aicināja precizēt vai papildināt vides pārskatu, savukārt, daļa komentāru atbalstīja vides pārskatā izteiktos secinājumus.

Visi saņemtie komentāri un viedokļi tika izvērtēti pēc būtības un iespēju robežās ņemti vērā vides pārskata gala redakcijas sagatavošanā vai arī sniegts argumentēts pamatojums, kādēļ attiecīgais komentārs nav ticis ņemts vērā vai ņemts vērā daļēji. Vides pārskatam ir pievienots

pielikums ar pārskatu par to, kā no institūcijām un privātpersonām saņemtie komentāri par vides pārskata projektu ir ņemti vērā vides pārskata pilnveidošanā.

No Vides konsultatīvās padomes rakstisks atzinums par vides pārskata projektu netika saņemts. Tomēr Vides konsultatīvā padome ir sniegusi komentārus un priekšlikumus NAP2020 sākotnējās redakcijas sabiedriskās apspriešanas ietvaros, no kuriem var secināt, ka Vides konsultatīvā padome kopumā atbalsta vides pārskatā izteikto vērtējumu par NAP2020 īstenošanas sagaidāmo ietekmi uz vidi. Vienlaikus jānorāda, ka vides nevalstiskās organizācijas vairākkārtīgi ir aicinājušas NAP2020 dokumentā uzsvērt to, ka ekonomiskais izrāviens nenotiks uz dabas kapitāla noplicināšanas rēķina, kā arī aicinājušas no rādītāju saraksta svītrot rādītāju „Mežainums”, norādot, ka mežu platības nepieciešams saglabāt pašreizējā līmenī, lai nodrošinātu gan mežu, gan lauksaimniecības zemju bioloģisko daudzveidību un ekosistēmu pakalpojumus. Savukārt meža platību palielināšanās var samazināt mērķa sasniegšanas rādītāju [423] - lauku putnu indeksu.

Izstrādājot vides pārskatu iesniegšanai Vides pārraudzības valsts birojam, vides pārskata projekts tika papildināts, ņemot vērā sabiedriskās apspriešanas procesā izteiktos priekšlikumus un viedokļus, kas saņemti no institūcijām un privātpersonām. Tāpat vides pārskats precizēts, ņemot vērā veiktos precizējumus NAP2020 dokumentā, salīdzinājumā ar sākotnējo redakciju.

2. Izmaiņas plānošanas dokumentā un vides pārskatā iekļauto priekšlikumu un rekomendāciju ņemšana vērā

Kā būtiskākās izmaiņas plānošanas dokumentā pēc sabiedriskās apspriešanas saistībā ar NAP2020 vides pārskata projektā izteikto vērtējumu un rekomendācijām, jāatzīmē šādas izmaiņas:

- Papildināta NAP2020 projekta ievaddaļa, ņemot vērā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra E.Sprūdža vadībā tapušo dokumentu „*Ekonomiskā izrāviena vadmotīvs: Latvija 2020.gadā – zaļākā valsts pasaulē*”, kas sabiedriskās apspriešanas procesā tika ņemts vērā kā viens no priekšlikumiem. Ievada daļa papildināta ar sadaļu „*Redzējums par Latviju 2020. gadā „Ekonomikas izrāviens – katra Latvijas iedzīvotāja un valsts labklājības pieaugumam!*”, kurā īsi sniegts apraksts par dažādām NAP2020 jomām, tostarp, uzņēmējdarbības vidi, energoefektivitāti, sabiedrības līdzdarbību un kultūru, dabas kapitālu u.c.
- Precizēti mērķu sasniegšanas rādītāji, nosakot to skaitliskās vērtības, gan arī iekļaujot mērķa rādītājus 2030.gadam. Attiecībā uz dabas kapitālu un vides slodžu raksturojošiem rādītājiem veikti vairāki precizējumi, piemēram, kā rādītāju nosakot valsts kopējo gaisu piesārņojošo vielu emisiju apjomu [120];
- Daži mērķu sasniegšanas rādītāji iekļauti papildus, piemēram, „*Tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte*” [196]. Savukārt daži rādītāji ir svītroti, piemēram, „*Dzīvojamā sektora īpatnējais siltumenerģijas patēriņš*”;
- Vairāku uzdevumu formulējums precizēts, tādejādi mazinātas neskaidrību par rīcības virzienos plānoto uzdevumu būtību;
- Katram rīcības virzienam norādīts indikatīvais finansējuma apjoms.

Attiecībā uz **vides pārskata projektā izteiktajiem priekšlikumiem** jāatzīmē, ka **vairāki priekšlikumi ir ņemti vērā:**

- Iekļauts rādītājs, kas daļēji parāda absolūto atsaisti no tautsaimniecības izaugsmes un piesārņojošo vielu emisiju pieauguma ([120] „*Valsts kopējās gaisu piesārņojošo vielu emisijas apjoms slāpekļa oksīdam, amonjakam, gaistošajiem organiskajiem savienojumiem un cietajām daļiņām*”);
- Iekļauts rādītājs, kas raksturo tautsaimniecības virzību uz „zema oglekļa” ekonomiku, parādot tautsaimniecības CO2 intensitātes pakāpenisku samazināšanos ([196] „*Tautsaimniecības siltumnīcefekta gāzu emisiju intensitāte (t CO2 ekvivalenta/ uz 1000 LVL no IKP)*”);
- Noteikts rīcības virzieniem piešķirtais finansējuma apjoms, tādējādi ļaujot izdarīt secinājumus par sagaidāmo pozitīvo vai negatīvo ietekmi uz vidi, ieviešot rīcības virzienos iekļautos uzdevumus.

Citi vides pārskatā izteiktie priekšlikumi tiešā veidā nav ņemti vērā, un kā būtiskākie no tiem ir priekšlikumi, kas attiecas uz papildus mērķa noteikšanu prioritātei „Izaugsmi atbalstošas teritorijas”, lai uzsvērtu dabas resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas nepieciešamību. Tas pamatotu rīcības virziena „Dabas un kultūras kapitāla ilgtspējīga apsaimniekošana” uzdevumus un raksturotu to būtību. Tāpat nav ņemts vērā noteikt papildus rādītāju noteikšanu dabas kapitāla kvalitatīvo izmaiņu raksturošanai. Pašlaik vienīgais dabas kapitāla rādītājs ir [423] rādītājs „Lauku putnu indekss”, ko būtu jāpapildina ar citiem indikatorsugu indeksiem, piemēram, „Meža putnu indeksu”. Ekosistēmu indikatorsugu indeksi parāda konkrētās ekosistēmas sugu grupu stāvokli, tādējādi norādot par ekosistēmas kvalitāti un dabas kapitāla funkcionalitāti.